

Englesko-francuska ofenziva.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. septembra. (D. u.) Službeno izvještaj:

Rusko bojište.
Polozaj je na sjeveroistočnoj nepromije-
noj Galiciji nije do dogodio ništa
važno. Protiv naše vojničke fronte po-
stoje neprijateljska opetala niz med trina
putih navala, koje su na pojedinih
mjestima dosle u naše jarke, ali su bile
brzo krivotvorno odbijene. Rusi su pretr-
pili velike gubitke. Broj zarobljenih Rusa
na fronti Iktve iznosa 20 časnika i oko
40 momaka. Austro-ugarsko konjaništvo,
koje prodire u sumskom i močvarnom
području doljnog Stara, odzvalo je nepri-
jatelju opet nekoga mjesta, što ih je ži-
stano branilo. U Litavskoj su naše čete
opet došli u okolicu Krašina.

Talijansko bojište.

U tirolojskoj zapadnoj fronti otvorilo
se naše topništvo sada već vatru i u
okolicu Ortlera. Neprijateljsko odjeljenje
nije je napredovalo u dolini Čede, bje-
sko je do Svete Katarine. Drugo je bilo
opet u njegove pozicije zapadno
Krauske. Istočno gornje doline Dohne
odmitle su naše čete od neprijatelja
Čaga la Tola. Na dolomitskoj fronti izja-
vala se navala na našu poziciju na Sol-
li, koji je u alpcini, koji su se za
opet potvrdio dobrovoljno pojaviti, pretr-
pili velikih gubitaka. U keruškom i pri-
morskom ograničenom području nije se
dogodio ništa važnijeg. Zapadno Ronchi
su opet oporavljeni i uništen je talijanski pri-
vratni batalion.

Srpsko bojište.

Nase topništvo bombardiralo je sa
svakom srpski tren u prostoru Bo-
dana i neprijateljskoj infanteriji na višini
Krašina. Inače je polozaj također na
ovaj način nepromijenjen.

Beč, 26. septembra. (D. u.) Službeno
izvještaj:

Rusko bojište.

Neprijatelj je i jučer pokušao, da pro-
đe našu frontu s velikom snagom kod
dva Aleksandra. Bitka, koja je trajala ne-
koliko dana, svršila je za Ruse sa potpu-
nim porazom. Strujnje, gdje je neprijatelj
pokušao, da privremeno prođe u naše stre-
nečke opkope, bio je uz velike gubitke
čien po naglo prispioju prijatelji. Jos in-
te pododne skršili smo južno Norog Ale-
ksandra deset puta ponovljene ruske na-
vala. Istočno Zalaška zarobljena su ne-
priateljska odjeljenja, koja su si kroz naše
okopane zaprijeke prokrcila put u naše
pozicije. Na fronti Stry-ikva nastavlja se
oplatoš neprijatelja. U istočnoj Galiciji
nada mir. Austro-ugarske čete koje se
opet u Litavskoj, baciše neprijatelja kod
Krašina na istočnu obalu gornje Seare.

Talijansko bojište.

Djelatnost se Talijani jučer ograničila
na žestoko pucanje na goriku bolnicu
crvenog križa, koja bijaše označena daleko-
vidljivom ženevskom zastavom. Nepri-
jateljsko je topništvo pet puta pogodilo
tad zdravstveni zavod te je jedna granata
pala u operacionu dvoranu. Daljnji 53
metaka palo je u neposrednu blizinu
zgrade. Taj čin protivan međunarodnom
pravu, nije imao nikakve vojničke svrhe,
jer se tu nijesu na daleko ni širokom na-
lazile nikakove čete.

Srpsko bojište.

Na srpskom bojištu ništa nova.
Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. septembra. (D. u.) iz ve-
likog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na cijeloj fronti od mora do Vogeza,
neprijateljska vatra biva jača te je
postigla vrhunac u okolini Iperna i
Arasa dok je u Champagnii postigla naj-
veću žestinu. Nakon djelomične 50 satne
jake vatrene pripreve započelo se očeki-
vane navale. Između željeznica Iperna u
Rouleurs i u Cominieu, tiskali su se En-
glezi danas jutro naprijed. Na sjevernom
križu je njihova navala nakon borbe iz-
bilaz već odbijena. Dalje navališi su oni
sjeverno i sjeveroistočno Armentieria i
sjeverno kanala La Basse. U Champagnii
od Ornesona do Argona sljedile su fran-
cuske navale, koji su u najviše mjesta
bili odbijeni. Dijelom stionile su se jedva
malo koraka pred našim zaprekama u
vatni naše infanterije i strojnih pušaka.
Natrug bježeće neprijateljske mase pretr-
pjele su u najljuejoj vatri topništva i
strojnih pušaka jako velike gubitke. Na
pojedinih dijelovima fronte još je u toku
borba iz bilza.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Ruske navale jugozapadno Lenevande
kod Vilejke i Rabuna bile su odbijene.
Naše navale na fronti južno Solija nastavl-
jale su. U opojer četi imorgon—Djelatnici
opiru se Rusi nasem napredovanju.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Sjeverno Korelići brane se Rusi tvrdo-
kornio. Nase čete izjurisale su grad Negi-
vevici i odbile više jakih protunavala.
Istočno Baranovići, na zapadnoj obali
Sare, napreduje naša navala. Zarobili
smo nekoliko stotina momaka.

Kod vojne skupine Mackenseneve i na jugoistočnom je bojištu polozaj nepromijenjen.

Berlin, 26. septembra. (D. u.) iz ve-
likog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Englesko-francuska ofenziva, koju su
spremali kroz mjesec, naslavila se na po-
većem dijelu fronte, a da se nisu napadači
približili u znatnoj mjeri svojoj namjeri.
Na obali pokušali su engleski brodovi, da
sudjeluju u boju pucanjem na Zeebrügge,
ali nisu imali uspjeha te su se povukli, nakon
što je jedan brod potonuo a dva smo ošte-
tili. U odsjeku Yperna pretrpio je nepri-
jatelj velike gubitke, a da nije imao uspjeha.
Englezi su pustili u našim rukama 2
časnika, 100 momaka i 6 strojnih pušaka.
Jugozapadno Lilla uspjelo je neprijatelju,
da pošine jednu naših divizija kod Loosa iz
najprednije obrambene linije u drugu. Kod
toza smo pretrpjeli, kako je razumljivo,
znatne gubitke na materijalu svake vrsti,
koji bijaše ugrađen u posrednim pozici-
jama. Protunavala uspjeha napreduje.
Napustili smo dobrovoljno ruševine Sou-
cheza. Mnogobrojne smo navale, uperene
na ovu frontu, suzbili, na mnogim mjestima
uz goleme gubitke po neprijatelja. Na tom
mjestu smo zarobili 1200 momaka, između
kojih više časnika te jednog engleskog
zapovjednika brigade i zaplijenili 10 stroj-
nih pušaka. I u borbi između Rheimsa i
Argona morala je jedna njemačka divi-
zija napustiti svoje pozicije sjeverno Per-
thesa, koje bijaše sasna razorene usljed
70 satne neprekidne paljbe te zapo-
sjeđujući drugu liniju, nalažeće se 2 do
3 km straga. U oslalom izjavili su se i
ovdje svi pokušaji neprijatelja, da probije
našu frontu. Osobito ljut bio je kod sjer-
verno Montlemona, Le Grandea i na za-
padnom rubu Argona. Osvje smo nani-
jeli neprijatelju i najveće štete. Zarobili
smo više od 3750 Francuza, između kojih
39 časnika. U zračnoj borbi oborili smo
četiri neprijateljska jela.

Istočno bojište.

Vojna skupina Mackenseneva.

Istočno Vilejke suzbili smo ponovne na-
vale Rusa. Zapadno Vilejke bje se tvrdo-
korni boj. Na fronti Smorgon-Višnjegje pro-
valili smo na više mjesta u neprijateljske
pozicije. Boj traje još. Sjeverozapadno
Zabjeritene bačeni su Rusi preko Bjericine.
Dalje južno dostigli smo kod Djelatitja i
Lutje Njemen te zarobili 900 Rusa a za-
plijenili 2 strojne puške.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda
potisnula je neprijatelja dalje i zarobila
350 momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. septembra. (D. u.)
Glavni stan javlja:

Opeli je polozaj nepromijenjen. Na dar-
daneljskoj je fronti razorilo naše topništvo

u području Anaforte ponovno jedan dio
neprijateljskih jaraka. U produkcju Sedi-
bara razrušili smo eksplozijom jedne mine
pred našim desnim križom dio nepri-
jateljskog jarka. Dne 22. septembra
bacili smo natrag na fronti Iktva dva
neprijateljske konjanike eskadrome, koje
su lijepe napredovali na lijevoj obali Ti-
grisa. Nase su izvidne kolone zadale ne-
prijetelju teške gubitke, te su mu odujele
veliki plijen.

Carigrad, 25. septembra. (D. u.)
Glavni stan javlja:

Kod Anaforte zaplijenilo su naše izvid-
ne kolone lijevog križa iz neprijateljskih
jaraka ratnog materijala te odzvalo na
ovom križu dio zaposjednutih pozicija po
neprijatelju kod njegovog iskrcavanja. Na
kautskoj fronti potukle su naše napred-
nje postaje istočno Vana u okolini Ho-
šaha neprijatelja, koji je poljubio u is-
točnom pravcu, zapusili puške i ratni
materijal. Inače ništa važnog.

Sa bojnih poljana.

Uništena dva francuska zrakoplova.

Freiburg u Breisgau, 26. sep-
tembra. (D. u.) Jučer bila su dva nepri-
jateljska jela bačena na zemlju kod El-
zachu po našim letionicima. Vodje obiju
jela su mrtvi.

Zračna navala na Černovice.

U četiri pusta, 24. septembra, „Pester
Lloyd“ javlja iz Černovice: Danas u jutro
preletjela su dva ruska aeroplana iznad
Černovica.

Izbacili su četiri bombe, nu sve su
promasile cilj.

Ranjen nije
niko, a i nanesena materijalna šteta je
neznamta.

Dogodjaji na moru.

Njemački odgovor Americi.

Vashington, 25. septembra. (D. u.)
U zadnjim notli, koja se lice pitanja paro-
broda „William Frye“ javlja njemačka
vlasta Sjedinjenim Drzavama, da je njema-
čka mornarica dobila nalog, da ne
smije uništiti njemačke trgovačke brodove sa
slamovitim kontrebandom. Ako ove
brodove nije moguće dovesti u luku, mora
im se dozvillati, da dalje putuju. Ameri-
kanski brodovi, koji voze apsolutnu kon-
trebandu, bit će potopljeni, nu prije se
mora spasiliti putnike i moćand.

Njemačka prihvaća američanski prijed-
log, da imenjuje strukovnjake, koji će
uslavitvni odslu-tu na poljopenji parobrod,
nu protivti se, da se stvar podastre obra-

UGUST ŠENOVA. Kauarinčeva ljubovca.

(Dalje.)
Oznili se zbilja, dosta u kuću mjesto
voje majke! Majke! Majke! — uzdahnu
erica Amalija i pošije toliko godina
opće joj suz na oči — oprosti, svietce
gospo, majice mila u grobu, da i sad
traje staklo ime spominjuj u tu zmiđu,
kojoj oprosti rzi Bog grijeha, ne mogu
ništa grobu oprostiti, što nam je za učie-
nja. Do sada bila sam čamila u očistiv-
nju, sada me je zla moja sreća gurnula u
ad paka. Kad pomislim na ona ljeta,
kad pomislim, kako sada kukavna živem,
kada mi, čini mi se ova moja bijedna so-
bica pravi rajem. Veli se, da smo mi
ljudi stvoreni po spodobu Božjoj, da nam
Bog stvaraju svijet nadahnuo svoju
bilu. Nu stvijuje se pod nemilim jar-
kom maćuhinstva, često sam o tom po-
govila, noliti prestala, pa sam i kako
volim stiskati kuću, da mi kletva ne iz-
leti na usta. Prije vjenčanja bila je samo
jedan put u našoj kući. Pozdravili ju, a

ona mi odzdravi smijeseći se sliatko i ki-
selo, i pružila mi dva prsta kao od mi-
losti. Kad pako dogđe očevoim ženom u
starinski naš dvor, nije imala za me ni
dva prsta. Ključne od gospodarstva uz mi
namak, „gri vrag“ morao je zbilja u kul.

Služinčad je se tomu i kako veselila i
meni se očito rugala. Pa imali se i čemu
veseliti. Ta svapska pjesaica, tu Van je
bila istom gospodarica. Prije nego sam
ja uzde pitregulna bila, krala je samo
služinčad: sad su i maćuha i služinčad
krali sve u lijepoj slozi, sve na račun
moja oca. O redu ni govora, šta se Šva-
bica i znala o gospodarstvu! Vrt je po-
divljao, naša polja stala su najgore, kad
si došao u vinograd, kan da samo vi-
njegje vidis: napokon smo kupovali od
kramarja jaja, masla, od pekara kruh.
Nije li to najveća sramota za posteno
plemičko gospodarstvo, gospodine? Iz pr-
vine htjela sam se nekako prikladiti no-
vomu redu, kad nije drukčije bilo, htjela
sam maćuhu pomagati, da kući bude ma-
nja šteta. Rekoh joj dobrim ovo i ono,

ljudeh ju neku upućivati, prisapnih joj,
neka pazi služinčad na prste. Kakvu sam
hvaltu dobila za to? Otrusula se na me-
ne, neka se ne brines za njene, što ra-
di, ona da je gospodarica i zna, šta po-
vladi treba. Ja da sam tajna uhoda, pa
valjda pazim i na nju. Tužila me i oeu,
koji me izgri ter mi ostro zabrani, neka
se ne mijesam u gospodarstvo. Dobro,
pomislili, ne čete, pa eu se zavuci u
svoju sobu. Tad poče maćuha, da sam lije-
nistarja, koja nije ni za što na svijetu.
Dade mi čitav tovar kudejle, da ja ispre-
dem, dala mi rpu stare kuhinjske rube-
nine, da ju krpan. Radila sam u noć, da
mi skoro iscurile oči, da su prsti kri-
savi bili, al čim sam više radila, tim mi
je više davala, da nijesam mogla svršiti
svoga posla, pa onda me opet karala i
tužila oči, da joj prekosim, da sam lije-
nija, a otac bi opet sve groznove sasuo na me.

Tako se je postavila med njega i me-
ne, tako me je otkidala, još više od ro-
ditelja mogra. Pri objedu i večeri sjedjeh
iz prvine i ja pri stolu s oem i maću-
ham. Morala sam gledati to gotovo dje-

linsko draganje i milovanje mlade gospo-
darice. Gotovo sam se stidila. Otac bijaše
u istinu kao stjep, nije vidio nego mladu
svoju gospodju, mene nije ni pogledao,
niti mi odzdravo. Njoj je sipao pime šake
ljubavii, meni ni da je mrvica od njegova
sac pala.

Uvrijehi predobro, da je nekad kaza-
lišna pjesaica bila. Znala se oko mojeja
oca okretati kao maćka, pazila, da mu
pripravi neko osobito jelo, namjestala mu
uzgavije na divanu, kad je po objedu
drijemati htio, punila mu turšku lulu i
sama ju zapalila, da mu tobože bude
sladja. Donijela bi mu na večer papuče,
ili kad je pri hladnu vremenju izasao, ka-
banicu i shawl, zamotala ga brižno, a sve
to djetinjstvu i tepajuci. Otac se ne bi
od mi ija i lagodnosti ni makno, tolika bri-
žga bila mu je mila i draga, on je sve te
mlosti i dragosti primao za znakove lju-
bavii, i ne jednaput bi gledati Lucijino
lice rekao, koliko Bogu hvala, da je za
svoga života nasao bar jednu dusu, koja
ga ljubi. To je dakako mene isto, pa me
zbilja ranilo u srec. (Dalje stijeđi.)

geš i profesor Oton Iveković počeli su ovu danu dozvolom zapovjedništva armade i zemaljske vlade na talijansku frontu, gdje će proučavati prilike da ovjekovječe junacke čine naše vojske.

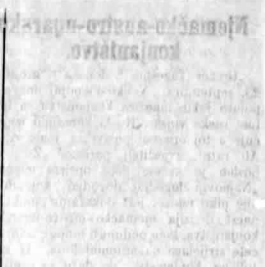
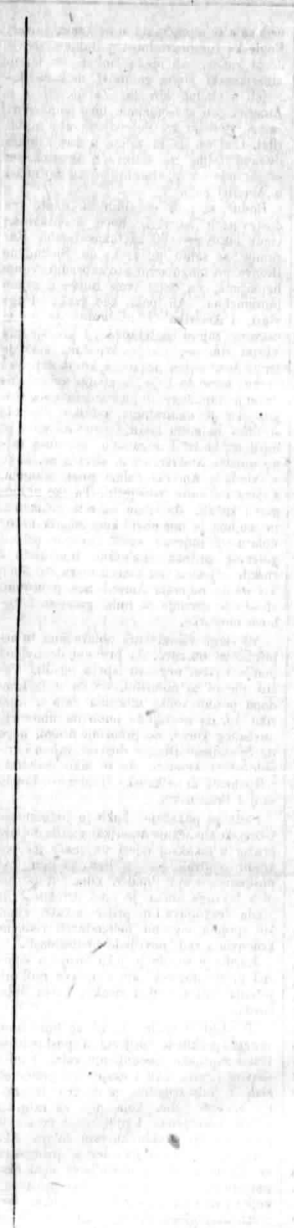
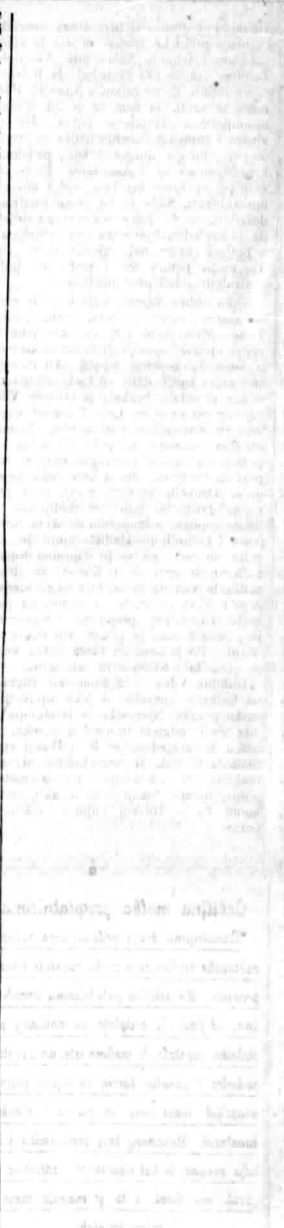
Njemački jezik na madžarskim srednjim školama. Ugarsko je naučno ministarstvo promijenilo naučnu osnovu za srednje škole. Zanimivo je, kako je u I. razred srednjih učilišta uvedeno tjeđnom 6 sati njemačkoga jezika i uopće se izrekla želja, da apsolutno srednjih učilišta bude potpuno vjest tomu govoru. Umjesto gimnastike uvedeno je vojničko vježbanje.

Listovni saobraćaj sa tudjim zemljama. Kao što je poznato, sada su listovi za tudje zemlje podvrgnuti vojničkom nadzoru. S toga je u interesu pošiljača, da svoj listovni saobraćaj sa inozemstvom što više ograniče, a da vojnička pregledba bude olakšana i pospješena. U ovom pogledu preporuča se pošiljačima, da se svakako drže slijedećih načela: Sadržaj pisma ne smije da prelazi više od dvije stranice lista kvart-formata. Savjetuje se, da se saopćenja pišu na bijelom ili bar svijetlom papiru i razgovjetnim pismom. Na uštrb je jasnoće, ako crte stoje u uskim razmacima jedna od druge, ili ako su pojedine crte poprijeke napisane jedna povrh druge. Pisma ne smiju sadržavati nikakvih priloga sa pismenim saopćenjima. Preporuča se uporaba obvoja samo od jednostavnog papira, a da ne budu upotrebljavani listovni obvoji iznutra obloženi svijenim papirom ili drugim tvarima. Kod poslovnih pisama može sadržaj obuhvaćati više od dvije stranice lista, te im mogu biti priključeni računi, cijenici, te slični prilozii poslovnog sadržaja. Ne budu li se ova načela obdržavala, to će biti neizbježiva zakasnjenja u proslijedjenju pošiljaka.

Siromaštvo. U „Review of Reviews“ (Sviibanj 1914), objelodanjuje neki Optimist elanaka o siromaštvu. Tu veli, da u naprednim zemljama raste i siromaštvo. Na pr. u Engleskoj 10 po sto odraslih muškaraca bori se u najgorem siromaštvu i 10 po sto nalazi se na granici siromaštva. Člankopisac tvrdi, da je uzrok porast pučanstva i porast po tome u cijeni zemljišta (i ako posjednik ništa ne doprinosi na poboljšanje istoga). Što da se uradi proti tome? On savjetuje neka država napući pomoću trgovine i obrta nova mjesta na zemljištima bez cijene ili vrlo umjerene, nu tako, da svagda prihod zemljišta ostane vlasništvo naseljenika. To će zemljište i tu u cijeni rasti uslijed porasta u žiteljstvu, ali će i veći prihod jednako se dijeliti svim prvotnim žiteljima i njegovim zakonitim nasljednicima.

Izvoz jaja. Vlade naše monarhije dozvolile su od zadnjih dana opet izvoz jaja u Njemačku, ali u ograničenom opsegu. Dozvoljava se 10 nove odredbe mjesečno izvoz 15.000 metričkih centi. Čim se poprave gospodarsveni odnošaji u Galiciji, povisit će se kontingenat izvoza. Na i ograničeni izvoz jaja iz naših zemalja već se osjeća u na našem tržištu.

Novac od cinka će se uvesti u Belgiji. Izdati će se komadi po 5, 10 i 25 centima.

Fiko naručite i to odmah učin

- I sreću austrijaskog crvenog križa
- I sreću ugarskog crvenog križa
- I sreću budimpeštanske bezilike
- I dobitni list 3% zemlji. srećaka iz god. 1880
- I dobitni list 4% ugarak. hip. srećaka iz god. 1884

12 vučenja svake godine, glavni zgoditi K 6300. dobit čete pravo igre na zgodite jedne turneje srećke do 4000 frauska sasvim badava! Razjašnjenja i igrači plan šalje besplatno: sas Rredilno i eskompio društvo, Pula

Posil. Br. U 167/15. U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tuž funkcjonara državno odvjetništva K. javnoga tužitelja protiv Mariji Mik radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897, br. 89 u prisutu funkcjonara državnoga odvjetništva Bigatlo kao javnoga tužitelja optuženice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je: Mariju Mikae ženu Jura a kćer Jura B. žica i Jelene rođ. Božić iz Bresta, tan boraveću a pripadnu u Bezetu, 24 god. s kat. vj. udatu, trgovkinju mljekom, izmetka, pismenu, jur kažnjenu radi prekršaja o hrani.

krivom: da je dne 5. proslog srpnja otpošla u svrhu prodaje iz Bresta u Pulu mljek koje je bilo navodnjeno, dakle mečala promet u svrhu zavaravanja predmet koji su izgubili na svojoj hranivosti, dak prekršaja predviđenja u § 112. Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897, br. 89 te biva na osnovu istog paragrafa uporabi § 266 k. z.

osudjena na dva (2) dana zatvora te na plaćeb stupanih troškova i onih ovršne kazne. Osim toga proglasi će se nazočna presuda na trošak optuženice u „Hrvatski Listu“ u Puli.

Omissis. Buzet, dne 17. augusta 1915. Vioda v. r. Dr. Volarić v. r.

IVAN GANKAR:

D'ANNUNZIO.

Svaki narod izabere si glasnike po svojoj slici i vrijednosti. U onom času, kad se je po zelenoj Italiji bojna furija najsilnije razmahala, raziljegalo se je tamo i preko granica samo jedno ime: Gabriele d'Annunzio. Kralj nije bio više Vittorio Emanuele; pjesnik je bio kralj. Njegova riječ bila rječ narodova, njegov glas bio je glas italiske zemlje. Najplemenitiji plod pričao je o stablu.

Pred mnogo godina, kad se je d'Annunzija slava protula po vascielom prostranom svijetu, isao sam, študent slobodnara, i kupio sam se knjigu, kojoj je na čelu bilo otisnuto ime pjesnika. Pročitao sam je osamdo polovice, ali i do tamo sa nekom tješkomom i sržbom. Tu svoju žalost i taj svoj nemir sakrivao sam pred svojim najboljim prijateljima. Očulo sam na dnu srece, očulo sa strahom, da Gabriele d'Annunzio nije pjesnik. Da zaslužuje možda obilno eudjenja i priznanja radi svoje spretno rješitosti, ali i da ne zaslužuje ništa, koja je umetniku prava i nada sude; da ne zaslužuje ljubavi. Sudac, koji piše povijest i vječnost, jest sree. Pročitajte d'Annunzijeve tragedije, otisnuta na japanskom papiru, sjajno uvezanu, al se odmah sjetite i na jednu

Prešernovu pjesmu: uvjerit ćete se, da imamo pravo.

Čovjeka mjeriš najpravednije po njegovom ponašanju sa djevojkom i ženom. Tu se najbolje zrcali, koliko je čistoće u srecu i plemenitosti u duši: D'Annunzio je u debejoj knjigi okaljao ženu, koja mu je sa besprimjernom nježnosti svoje umjetnosti otila vijenac okò glave i koja je bila po duši i duhu, po ljepoti i čednosti tako visoko nad njim, da nije najveća njegova gloria dosegaja sjaja njenih bijelih ruku. I okaljano ostao je sam.

Umjetnika cijenis bez brige po mjeri i tezulji njegova ponosa. Gdje se priklanja sramežljiva skromnost, tamo je lizlu laž; gdje se razmahuje glasna napuhlost tamo su družice praznima plasištvo. Kad je d'Annunzio otisnuo u Egipat, dao je vascieloj zemaljskoj kružiji brzozavno razglasiti da je uzeo sobom tučet i po šarenih kravatama. Kad napíše knjigu, označi na koricama, koje i kakve kuni jeste napisati, e da se ljudi pobožno priprave na nje. Uvjerem bio sam uvijek, da ima po Italiji i po svim drugim zemljama svoje pisarne, jer bi drugačije bilo isključeno, da se sazname sjutra u Frankfurtu a na veče u New-Jorku, kakor se je stih siuočke porodio d'Annunziju u Nizzi. A takvog stih ne bi bio Leopardi sebi ni pripisano, a kamo li da ga razglasi. Po mojem je mnijenju tako, da čovjek, koji je

evangelist svog vlastitog imena, nije umjetnik.

Neka mu bude! Tko nije bio nikada plitak i isprazan, nikada nadut i napuhao, nikada gizard, taj neka baci kamen na nj!

Dogodilo se je pako nešto tako strasnoga da svakomuo medj nama, koji je ikada vjervovao u čovječanstvo, zastaje pamet. Pjesnik nepjesnik, kojega je veliki narod uzdignuo na svoja vlastita ramena, navijestio je svijetu poziju kradje; i narod, taj veliki narod mu je povladjeo.

U tim teskim vremenima dogodilo se je mnogo toga, sto će biti sa prave novim slovima zabilježeno u knjizi povjesnice. Razumljivo bilo nam je pako sve, na pola već oprostljivo. Nego za ono sto je pod uprim očima cijeloga svijeta ispoilje u Italiji, za to povjesnica nema riječi, niti će ih kada imati. Proilastjamo historiju sve do zadnje stranice, pretražimo i ispitajmo svoje misli do zadnjih dubočina: gdje je bio, gdje možebiti narod, koji povladjeje kradljivcu? Ah, možda ipak nije istina, možda su novine samo lagale.

Jer ako je to istina, onda bi bila doiljednica istina, da cio narod, veliki narod živi jedino od svoje prošlosti, da glodje stabla i biljke na svom vlastitom grobu. Bila bi takodjer istina, da je Michelangelo samo jeste „un soldo“ a Leonardo blebe-

lavi „cicerone“. Tolike sramate pa ne njeziju ni nebessa.

Teško mi je bilo ovo reći, vjerujte mi! Ah! gdje je sada slovenska i hrvatska duša, koja ne bi trpjela, koja ne bi trpjela, kamo da izljuje svoju sržbu i svoj gnusjenje! Tebe, prijatelju, tebe pitati prvoga: što kažeš sada ti, koji si obječavo sočku dolinu. Kako ćeš sada brojiti kazeve i znamenaja? Ne ćeš ih prebrojiti, i ne ćeš im se smijesiti! Jer ih nije postavila muska ljubav iz Brda i iz Trenta, postavila ih je talijanska ruka, obječavo su ih lažljiva usta.

Hodio sam po onim krajevima. Vjero prijatelj vodio me je po Brtima, pokazao mi je suncanu Furlaniju; i nada se nada sude; pokazao mi je ljude koji žive. Vijek i po branili su svoju čast svoje ime proti barbarima s juga — sada? Sada da taj sjajni narod svoja muska pleća pod jarom silijantne kulture? Da bude zasuzjen, kako su suzuzljen mlatački Slovenci? Sve je svijetu moguće, al to ne smije biti moguće.

Nego čovjek je star, iskusan i pokoren; stoga je i bilo moguće, da je pjesnik odjevo lupeštvo, da je pjesnik u svoga naroda navijestio, da će okrao narod. Sam Shakespeare ne bi izmislio tolike sramate; život je gor. (Preveo Jos. A. Kraljević.)